

## РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГҀУКИ, ХРОНІКА

**Олександр БОРОНЬ**

**УДК 821.161.2.09 Т. Г. Шевченко : 061**

### ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ У ВІДЗНАЧЕННІ 200-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

200-ліття від дня народження Тараса Шевченка припало на час буремних подій в Україні – Революції гідності, російської анексії Криму, а згодом і збройної агресії проти нашої держави, у жорнах якої вже загинули тисячі людей. Ясна річ, цілком виправданою за таких обставин була відмова від бучних урочистостей з нагоди ювілею.

Знаменна для українства всього світу дата – це добра нагода проаналізувати, що зроблено у пізнанні спадщини геніального поета, окреслити перспективи подальших студій. Результативність ювілейних заходів вимірюється не їхнім кошторисом, а науковою ефективністю та резонансом.

Протягом 2014-го року директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка академік НАН України Микола Жулинський і його заступник Сергій Гальченко працювали у складі Організаційного комітету з підготовки до відзначення 200-ліття від дня народження Шевченка. Осердя діяльності Інституту, ясна річ, становить видавнича активність. Нарешті побачили світ завершальні томи (10–12-й) Повного зібрання творів Шевченка у 12 томах. Після появи в 1961–1964 рр. відповідних томів Повного зібрання у 10 томах та в ті ж роки – ідентичного видання «Мистецька спадщина» (у 4-х томах) це перше всеохопне академічне осмислення образотворчого доробку Шевченка, яке значною мірою враховує набутки останнього півстоліття.



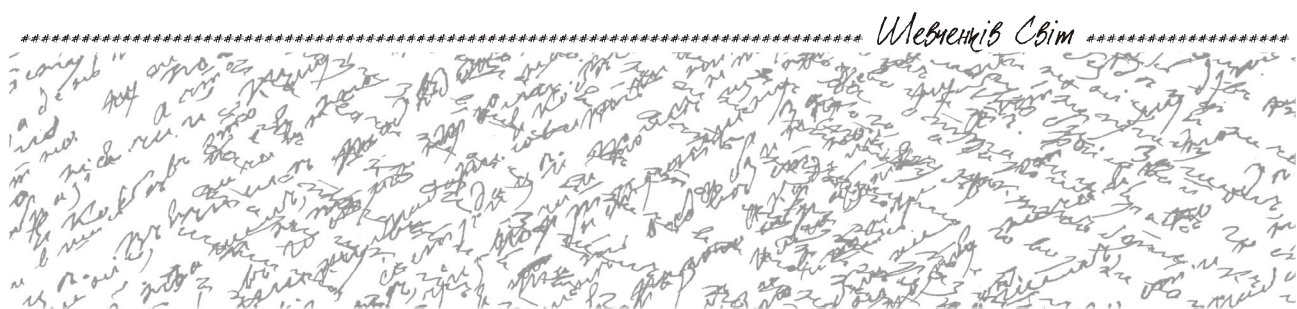
Підготовлено 5-й і 6-й томи «Шевченківської енциклопедії» (вихід друком передбачено вже найближчим часом). Згаданий проект позначає завершення цілого періоду в розвитку науки про Шевченка, коли, як уявлялося, у межах одного – нехай і кількатомного – видання можна несуперечливо осмислити буквально всі аспекти поетики Шевченкової творчості, дати вичерпний опис фактів, що стосуються життя митця, його оточення, перекладів, рецепції доробку й постаті в мистецтві – образотворчому, словесному, музичному тощо, запропонувати аналіз усіх літературних і живописних та графічних творів і т. д. Завдання це в повному обсязі майже нездійсненне. Шевченкознавство сьогодні не тільки персональний розділ історії літератури, а багатогалузева наука, у межах якої працюють фахівці різного профілю. На часі – поглиблений розвиток окремих її напрямів.

Лише протягом ювілейного року науковці Інституту опублікували праці: Олександр Боронь «Повісті Тараса Шевченка і західноєвропейські літератури: Рецепція та інтертекстуальні зв'язки», Леся Генералюк «Святим дивом сяють храми Божі»: храми України в малярстві, поезії, прозі Шевченка», Іван Дзюба «Тарас Шевченко» (4-й том «Історії української літератури» у 12 томах), Віктор Дудко «Тарас Шевченко: джерелознавчі студії», Микола Жулинський «Шевченко: повернення в “нашу Україну”», Ростислав Радишевський «Літературознавча шевченкіана діаспори та польська рецепція Т. Г. Шевченка», Ніна Чамата «Лірика Тараса Шевченка: аналізи й інтерпретації», побачив світ колективний збірник «Тарас Шевченко у приватному житті» (до нього увійшли відповідні статті «Шевченківської енциклопедії», написані працівниками Національного музею Тараса Шевченка, інших музейних і освітніх закладів).

В упорядкуванні С. Гальченка та з його коментарями видано збірки «Кобзар: вибрана поезія», «Кобзар» кишенькового формату, адресований українським воїнам на фронті (з'явилося вже кілька накладів на пожертви небайдужих громадян), факсимільні відтворення «Кобзаря» 1840 р., видання 1844 р. «Чигиринський Кобзар і Гайдамаки», рукописної «Малої книжки» (із розшифровкою автографа) тощо. Раніше, у 2013 р., вийшли друком факсимільні видання рукописних збірок «Три літа», «Більша книжка» та ін.

Спільно з Інститутом філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка випущено видання: «Шевченкіана діаспори» (том I. Біографія Тараса Шевченка; том II. Літературознавчі праці; том III. Мистецька спадщина Тараса Шевченка; том IV. Поетика Тараса Шевченка; том V. Тарас Шевченко в критиці; том VI. Світова слава Шевченка), «Рецепція творчості Тараса Шевченка в Польщі» (у трьох книгах).

Інститут літератури підготував низку заходів з нагоди ювілею. Зокрема виступив співорганізатором виставки «Шевченкіана Юрія Меженка і Музею книги». Разом із Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького проведено Всеукраїнський форум «Свою Україну любіть» та науковий конгрес у його рамках (Черкаси), з Київським національним університетом ім. Тараса Шевченка та Національним музеєм Тараса Шевченка – Шевченківський міжнародний літературний конгрес та академічну дискусію «Концепти Тараса Шевченка» в рамках проекту «Українська гуманітаристика: діалог культур між Сходом і Заходом» (Київ), з Інститутом російської літератури (Пушкінським До-



мом) – наукову конференцію «Тарас Григорович Шевченко і його час» (Санкт-Петербург), з Пряшівським університетом – Міжнародну наукову конференцію «Тарас Шевченко і Пряшівщина» (Пряшів, Словаччина), з Інститутом літератури Казахської АН – треті Міжнародні Шевченківські читання (Астана), з Національним університетом «Острозька академія» – науково-практичну конференцію «Я на сторожі коло їх поставлю слово» та ін.

С. Гальченко взяв участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Кобзар ідеї Незалежності» (Актау, Казахстан), роботі круглого столу «Тарас Шевченко в історичній долі нації» (Москва) та ін. У березні – квітні 2014 р. в Сполучених Штатах Америки за участі працівників Інституту літератури відбулося кілька наукових заходів, присвячених Тарасові Шевченкові. Наукове товариство імені Шевченка в Америці, Українська вільна академія наук, Український науковий інститут Гарвардського університету за сприяння Українського інституту Америки спільно підготували Шевченківську конференцію в Нью-Йорку. Присутні заслухали, зокрема, доповіді Олександра Бороня, Тамари Гундорової, Олеса Федорука. В Українському музеї в Нью-Йорку відкрито виставку «Тарас Шевченко: поет, митець, ікона». Робота науковців згодом продовжилася в Українському науковому інституті Гарвардського університету в Кембриджі (штат Массачусетс). Тут проведено круглий стіл щодо сучасного стану шевченкознавства.

Р. С. Прикро читати у статті Олександра Деко «Скажи, хто твій друг, і я скажу...» (число «Літературної України» від 12 лютого) безпідставні звинувачення на адресу Інституту загалом і його працівників зокрема у провалі святкування ювілею. Публікація таких текстів, сповнених особистісних випадів, відвертих нісенітниць і, м'яко кажучи, аберацій пам'яті дописувача, не робить честі письменницькій газеті.

